

УДК 364–78:330.322

Бондар Микола Іванович*доктор економічних наук, професор,
декан факультету обліку та податкового
менеджменту**Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*
ORCID: 0000-0002-1904-1211**Цятковська Олена Віталіївна***доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку
та консалтингу**Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*
ORCID: 0000-0001-8825-9778DOI: <https://doi.org/10.25313/3083-7782-2026-6-15>

ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ВІД МОДЕЛІ «СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ» ДО МОДЕЛІ «СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ»

Анотація. Вступ. Сучасна архітектура соціального забезпечення переживає глибоку кризу, зумовлену неефективністю пасивних виплат в умовах депопуляції та старіння населення. Для України в умовах воєнного стану ця проблема є екзистенційною через стрімке зростання кількості ВПО, осіб з інвалідністю та ветеранів. Впровадження інноваційних підходів в відносинах між державою, громадою та бенефіціаром допомагає реалізувати проактивну політику відновлення людського капіталу. Постає необхідність визначення місця цифрового кейс-менеджменту та уніфікованих виплат у системі соціального захисту.

Мета. Обґрунтування доцільності трансформації системи соціального забезпечення України через перехід від моделі категоріальних виплат до уніфікованої базової допомоги, інтегрованої із цифровим кейс-менеджментом у територіальних громадах.

Матеріали і методи. Матеріалами є нормативно-правове забезпечення реформи (Постанова КМУ № 371, Проект Закону № 15094) та праці вітчизняних і зарубіжних авторів у царині держави соціальних інвестицій. Використано методи теоретичного узагальнення, групування, формалізації, системно-структурного, інституційного та економіко-математичного моделювання.

Результати. Розкрито послідовність трансформації архітектури захисту від пасивного утримання до активної сервісної моделі. Визначено складові елементи реформи: запровадження Базової соціальної допомоги та її синхронізацію з програмами активації. З'ясовано місце цифрового кейс-менеджменту в ЄІСС як ядра реформи. Сформульована динамічна модель видатків доводить, що початкові інвестиції у професійний супровід конвертуються у майбутні податкові надходження після реінтеграції індивіда в економіку. Інформація про стан родин, отримана через профілювання та тресторонні угоди, дозволяє громадам мінімізувати корупційні ризики та реалізувати принцип «гроші ходять за послугою». Ідентифіковано системні ризики імплементації моделі (кадровий дефіцит, пастка низьких зарплат та опір системи).

Перспективи. В подальших дослідженнях пропонується зосередити увагу на розробці системи KPI для оцінки ефективності роботи кейс-менеджерів у громадах та методології супроводу сімей із воєнними травмами для покращення організації соціального забезпечення.

Ключові слова: базова соціальна допомога, фінанси, кейс-менеджмент, соціальна робота, соціальне забезпечення, соціальний супровід, сталий розвиток.

Постановка проблеми. Класична архітектура Welfare State (держави загального добробуту), сформована у другій половині ХХ століття, наразі пережи-

Copyright © The Author(s).

This is an open access article distributed under the terms
of the Creative Commons Attribution License 4.0
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

ває глибоку інституційну кризу. Традиційні механізми, що базуються на фінансуванні прямих грошових трансфертів (модель «соціальних виплат»), виявляються неефективними в умовах депопуляції, старіння населення та дефіциту публічних фінансів. Наукова спільнота дедалі частіше констатує: пасивне субсидування лікує симптоми, але не причини соціальної вразливості, консервуючи «пастки бідності» та породжуючи ефект суб'єктивної депривації та утриманства.

Для України ця проблема набула екзистенційного характеру. Повномасштабна війна сформувала безпрецедентні виклики: стрімке зростання кількості внутрішньо переміщених осіб (ВПО), осіб з інвалідністю внаслідок бойових дій та потреба в реінтеграції сотень тисяч ветеранів сформували критичне навантаження на систему соціального захисту. За умов, коли консолідований бюджет на соціальний захист значною мірою залежить від міжнародної донорської підтримки (зокрема, проєкту INSPIRE Світового банку), виникає гостра потреба у зміні вектору: від пасивного категоріального утримання бенефіціарів до їхнього активного соціального супроводу з метою відновлення людського капіталу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна трансформація соціального забезпечення базується на концепції «соціальних інвестицій» (Giddens A., Palier B., Becker, G.S.), яка передбачає відмову від пасивного утримання бідності на користь розвитку людського капіталу та активізації громадян [8–10].

У вітчизняному дискурсі (під ред. Е. Лібанової) доведено, що класичні нетаргетовані виплати консервують «пастки бідності», викликаючи психологічну залежність від держави [3].

Тому в питаннях реінтеграції ветеранів (М. Медведенко, О. Баковецька, Т. Швець, М. Озеров) пріоритетом стає проактивний кейс-менеджмент, де колишні військові розглядаються як лідерський ресурс суспільства [1; 4; 7]. Варто зауважити, що на відміну від альтернативних підходів (наприклад, класичного категоріального надання пільг чи безумовних грошових виплат), які зазвичай забезпечують лише короткострокову компенсацію втрат, кейс-менеджмент має вагомі переваги. Він дозволяє реалізувати комплексне профілювання індивідуальних потреб, інтегрувати ветерана у систему професійної перекваліфікації та забезпечити тривалу психосоціальну адаптацію, що безпосередньо стимулює відновлення його економічної самостійності.

Цей перехід реалізується на рівні територіальних громад (Т. Василюк, І. Лисоконь, В. Каритка), які стають гнучкими локальними суб'єктами надання послуг на засадах партнерства та довіри [2].

Водночас, попри наявність ґрунтовних теоретичних напрацювань, невирішеною раніше частиною загальної проблеми залишається інституційна інтеграція цих підходів у поточну практику масштабного реформування соціальної політики України, яка характеризується переходом до інструменту Базової соціальної допомоги та розвитком Центрів життєстійкості. Саме цій проблематиці присвячено дослідження.

Метою статті є теоретико-методологічне та інституційне обґрунтування доцільності трансформації системи соціального забезпечення України через перехід від моделі категоріальних виплат до уніфікованої базової допомоги, інтегрованої із системою цифрового кейс-менеджменту.

Матеріали і методи. Дослідження базується на методах системно-структурного, інституційного та компаративного аналізу моделей соціального захисту. Оцінка довгострокових фінансових трендів виконана із застосуванням методів концептуально-математичного моделювання та інструментів інтегрального числення.

Інформаційну базу аналізу становлять наукові дослідження, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України (зокрема, Постанова КМУ від 25.03.2025 № 371 «Про реалізацію експериментального проєкту щодо запровадження базової соціальної допомоги»), Проєкт Закону України «Про базову соціальну допомогу» (№ 15094), офіційні інституційні звіти та статистичні матеріали Міністерства соціальної політики України щодо розвитку мережі Центрів життєстійкості та функціонування алгоритмів верифікації в межах Єдиної інформаційної системи соціальної сфери (ЄІССС) [5].

Виклад основного матеріалу. Теоретичним підґрунтям реформування соціальних систем є концепція «держави соціальних інвестицій» (*Social Investment State*). Giddens A. у своєму фундаментальному дослідженні критикував традиційну систему соціального забезпечення за те, що вона фокусується лише на розподілі грошей, назвавши це «пасивним утриманням ризиків». Автор послідовно доводить доцільність переходу до парадигми «позитивного соціал-забезпечення» (*positive welfare*), у межах якої головним орієнтиром державних видатків стає розбудова інфраструктури для розвитку індивідуальної спроможності та інвестицій у людський капітал, а не просте фінансування наслідків бідності [9].

Palier B., аналізуючи еволюцію європейських систем соціального захисту, приділяє значну увагу інституційним причинам неефективності класичних вельферних програм. Дослідник обґрунтовує, що традиційні компенсаційні виплати спроможні деформувати індивідуальну мотивацію до праці. Натомість автор доводить переваги парадигми соціальних інвестицій, яка концентрується не на компенсації вже завданих збитків чи настанні соціальних ризиків, а на превентивній підготовці індивідів до мінливих умов ринку праці через механізми соціальної активації, набуття нових навичок та безперервне навчання протягом усього життя [10].

Економічну валідність цього підходу підтверджує теорія людського капіталу Becker G.S., який досліджував чистий економічний ефект від капіталовкладень у людину. Вчений обґрунтував, що покращення соціоекономічних характеристик особи має чітко виражений грошовий еквівалент. Автор довів, що цілеспрямовані інвестиції в людський капітал безпосередньо підвищують продуктивність праці та майбутній рівень доходів особи, забезпечуючи високу норму віддачі як для самого індивіда, так і для всього суспільства загалом через майбутнє зростання податкових надходжень до бюджету [8].

У вітчизняному науковому дискурсі сформувався потужний пласт досліджень, присвячених ризикам пасивної моделі підтримки. Зокрема, у фундаментальній монографії за редакцією академіка Е. Лібанової при аналізі програм допомоги малозабезпеченим родинам констатується, що «для частини одержувачів допомоги вона перетворилася на постійне джерело існування, що зумовлює формування психологічної залежності від державної підтримки, послаблення прагнень до самозабезпечення, зниження мотивації до праці» [3, с. 248]. Дослідники інституту наголошують, що низький рівень оплати праці у зіставленні з соціальними трансфертами провокує ефект «пастки бідності», у зв'язку з чим «актуальним завданням є посилення взаємозв'язку між наданням державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям та впровадженням заходів щодо сприяння їх економічній самостійності» [3, с. 251].

Особливу увагу на сьогодні заслуговує трансформація системи соціального забезпечення щодо ветеранів та їх сімей. Зокрема підтвердженням цьому є значна кількість публікацій за даним напрямком. Важливий внесок у дослідження інструментарію соціального супроводу та кейс-менеджменту вразливих груп населення в умовах воєнного стану зробила Медведенко М.Я. Оцінюючи інтеграцію соціальних послуг на рівні ветеранів війни, авторка статті зосереджує увагу на актуальності застосування кейс-менеджменту як сучасного інструменту соціальної роботи, що дозволяє забезпечити комплексний і координований підхід до надання послуг [4].

Проблеми повної реінтеграції ветеранів та інституційні аспекти розбудови системи їхнього супроводу як складника розвитку людського потенціалу висвітлено у фундаментальній праці О. Баковецької: «Для України, з огляду на тривалість війни та зростання кількості ветеранів, важливим є впровадження інтегрованого підходу до реінтеграції, який передбачає ранню підготовку до переходу в цивільне життя, розвиток ветеранських центрів і розширення партнерства між державою та громадянським суспільством» [1, с. 116].

Т. Швець та М. Озеров обґрунтовують перехід від застарілої радянської моделі пасивних пільг до активної людиноцентричної парадигми, де колишні військові розглядаються як потужний кадровий та лідерський ресурс суспільства [7].

Отже, за сучасних умов трансформації моделі соціального забезпечення варто відзначити, що паралельно з виникненням нових транзитних груп населення, з'являються нові суб'єкти, які здатні ефективно реалізувати соціальну політику. Зокрема Василюк Т.Г., Лисоконь І.О. та Каритка В.В. аргументують посилення ролі громад як локальних суб'єктів організації соціальної підтримки, розширення функцій та операційної гнучкості надавачів соціальних послуг, зростання впливу міжнародних донорів на формування інфраструктури соціального захисту, реконфігурація відносин між отримувачами послуг та державою на основі принципів партнерства, доступності та довіри [2].

В основі класичної моделі виплат лежить компенсаторний підхід: настання соціального ризику нівелюється грошовим трансфертом. Проте з погляду теорії соціального забезпечення безперервні виплати без зустрічних зобов'язань з боку реципієнта створюють деформацію стимулів на ринку праці («пастку безробіття»). Нова парадигма пропонує оцінювати видатки держави не як чисте споживання, а як соціальну інвестицію з прогнозованим терміном окупності (Return on Investment — ROI).

Спираючись на теоретичні засади концепції держави соціальних інвестицій (*B. Palier, N. Morel*) та економічні підходи до оцінки ефективності вельферних програм (*N. Barr*), та для порівняння довгострокової ефективності обох підходів сформулюємо динамічну модель фінансового навантаження на державний бюджет від однієї вразливої одиниці (сім'ї чи індивіда) протягом часу T . Зазначена модель має теоретико-концептуальний характер і має на меті проілюструвати загальну логіку процесу залежно від обраного вектору політики.

У пасивній моделі сукупні витрати бюджету (E_{pas}) є лінійною функцією від часу, оскільки ймовірність самостійного виходу індивіда з кризи без зовнішньої сервісної інтервенції є низькою:

$$E_{pas}(T) = \int_0^T (T_r(t) + A_m(t)) dt$$

де $T_r(t)$ — розмір регулярного грошового трансферту залежно від часу t ;

$A_m(t)$ — адміністративні витрати на утримання апарату розподілу коштів;

T — загальна тривалість перебування індивіда/сім'ї у системі пасивних виплат.

Активна модель (соціального супроводу) передбачає вищі інвестиційні витрати на початковому етапі ($t_0 \dots t_1$) на професійний кейс-менеджмент, психологічну реабілітацію та перекваліфікацію особи, проте

веде до радикального зниження видатків у майбутньому та появи зворотного фінансового потоку у вигляді податків (R_{tax}):

$$E_{act}(T) = \int_0^{t_1} (T_{min}(t) + S_{serv}(t)) dt + \int_{t_1}^T (T_{min}(t) - R_{tax}(t)) dt$$

де $T_{min}(t)$ — мінімальна гарантована фінансова підтримка (наприклад, базова соціальна допомога);
 $S_{serv}(t)$ — вартість інтенсивних соціальних послуг, профілювання та індивідуального кейс-менеджменту;
 $R_{tax}(t)$ — податкові надходження до бюджету (ПДФО, ЄСВ, ПДВ) після успішної реінтеграції індивіда в економіку;
 t_1 — точка толерантності (момент успішного працевлаштування, виходу з кризи або повної соціальної активації особи).

Дана модель відображає стратегічний вектор, за яким зараз трансформується вся соціальна сфера України. Більше того, математична логіка цієї моделі (де початкові інвестиції в послуги зменшують майбутні витрати на виплати) є базою для реформ у більшості розвинених країн світу (модель *Social Investment State*).

Зазначені рівняння (E_{pas} та E_{act}) мають концептуальний характер і слугують для якісного моделювання векторів фінансового навантаження. У прикладних економічних розрахунках функції $T_r(t)$ та $R_{tax}(t)$ є стохастичними (нелінійними) і потребують врахування коефіцієнта дисконтування публічних коштів

Діюча донедавна система соціального захисту в Україні десятиліттями орієнтувалася на лінійне відшкодування ризиків. Водночас призначення дрібних категоріальних виплат у відповідь на кризову ситуацію не усувало її першопричин, а лише консервувало залежність бенефіціара від бюджетних коштів. Нова парадигма перетворює поточні витрати держави на інвестицію з чітким фіскальним та соціальним ефектом. Цільове фінансування сервісного компонента (роботи кейс-менеджера) забезпечує психосоціальну реабілітацію та професійну перекваліфікацію ветерана чи ВПО. Як наслідок, потреба у виплатах з бідності нівелюється ($E_{act} - 0$), натомість особа інтегрується у ринок праці, забезпечуючи зворотні надходження (R_{tax}). Попередні експертні оцінки практиків упровадження кейс-менеджменту вказують на високу ймовірність того, що первинні капіталовкладення у супровід здатні повністю окупатися за 1–2 роки самостійної зайнятості індивіда (за умови стабільного працевлаштування та середнього рівня оплати праці), що потребує подальшого емпіричного підтвердження в міру накопичення статистичних даних реформи.

Сучасні умови вимагають консолідації виплат. Протягом тривалого часу архітектура соціального захисту України залишалася надмірно фрагментованою (існувало понад 30 різних видів категоріальних допомог, які розпорошували кошти). Реагуючи на виклики, Міністерство соціальної політики України розгорнуло експериментальне впровадження Базової соціальної допомоги (БСП), відповідно до Постанови КМУ № 371 від 25.03.2025 р. [5]. Наступним етапом інституціоналізації цієї моделі є розроблений Проект Закону «Про базову соціальну допомогу» (№ 15094) [6]. Замість значної кількості довідок для різних категорій (одиноких матерів, багатодітних родин тощо), запроваджується єдиний уніфікований трансферт, прив'язаний до базової величини, що мінімізує адміністративні витрати й усуває бюрократичні бар'єри.

Нормативним утіленням описаної активної моделі є реформаційні норми Закону № 15094, які докорінно змінюють інституційну архітектуру соціального забезпечення за кількома напрямками [6]. Зокрема фінансова підтримка синхронізується з обов'язковим підписанням письмової угоди між отримувачем, органом виплат та виконавчим органом місцевої ради. Це накладає на бенефіціара зобов'язання щодо виконання Індивідуального плану надання соціальних послуг. Працездатні особи віком від 18 до 60 років зобов'язані активно співпрацювати зі службою зайнятості, що ліквідує пасивне утриманство.

Організаційним ядром цієї моделі стають Центри життєстійкості, розгорнуті у понад 200 громадах України в межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я. Вони діють як сервісні хаби психосоціальної підтримки, повністю відокремлені від процесів розподілу грошових коштів. Вони забезпечують первинний соціальний супровід, психологічну взаємодопомогу та координацію з іншими службами ринку праці.

Ключовим інституційним інструментом ефективного впровадження означених реформаційних зрушень виступає інтегрована цифрова платформа, яка виконує функцію центрального інформаційного ядра системи. Зазначений інструментарій забезпечує наскрізний моніторинг та архівацію ретроспективних даних («соціального анамнезу») отримувача підтримки без прив'язки до його поточного задекларованого місця проживання. Зокрема, у випадку просторової міграції внутрішньо переміщених осіб (ВПО) між адміністративно-територіальними одиницями (наприклад, за умовним вектором Харків — Львів), сформований кейс — індивідуальна траєкторія соціального супроводу, верифікована карта потреб та динаміка інтервенцій — зберігає свою цілісність та операційну доступність для локальних фахівців. Завдяки прямій міжвідомчій інтеграції з базами даних Державної податкової служби та Пенсійного фонду України, територіальні органи спроможні здійснювати верифікацію реального матеріально-майнового стану домогосподарства в режимі реального часу. Це мінімізує корупційні ризики, нівелює чинник суб'єктивного викривлення даних бенефіціарами, оптимізує адміністрування публічних фінансів та перерозподіляє дефіцитні бюджетні кошти на користь фінансування адресних соціальних послуг у громадах за ринковим принципом «гроші ходять за послугою».

Запровадження системи класифікації родин за соціально-економічними та демографічними ознаками засобами інформаційної системи, що безпосередньо покладено у строки надання допомоги: 6 місяців — для сімей у складних життєвих обставинах; 3 місяці — для сімей у кризовій ситуації.

Реформа чітко закріплює функціонал цифрового інструменту «Ведення випадку» (кейс-менеджмент) всередині Єдиної інформаційної системи соціальної сфери (ЄІССС). Соціальний менеджер громади фіксує виконання індивідуального плану та зустрічі з бенефіціаром в електронному вигляді, забезпечуючи прозорість та адресність.

Крім того, замість розрізнених категоріальних виплат (одиноким матерям, багатодітним тощо) вводиться єдина базова допомога. Її розмір розраховується як різниця між базовою величиною для сім'ї (визначається Державним бюджетом) та її сукупним доходом. При цьому діє юридична гарантія: перехід є добровільним і допомога не призначається, якщо її розмір є меншим за суму попередньої державної підтримки.

Не менш важливим є те, що змінюється роль громади, оскільки замість пасивного очікування заяв, громади зобов'язані самостійно організовувати виявлення сімей, які потребують підтримки, та допомагати їм в оформленні документів.

Таким чином, модель соціального забезпечення на законодавчому рівні трансформується від суто обліково-розподільчої діяльності до проактивного соціального інженерінгу.

Інноваційність поточної реформи полягає в тому, що грошова допомога більше не існує окремо від сервісу. Отримання БСП працездатними особами синхронізоване з програмами активації.

Офіційні тренди свідчать про стрімке зростання попиту на послуги індивідуального супроводу серед ветеранів та їхніх родин. Впровадження фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб базується саме на інструменті кейс-менеджменту («ведення випадку»). Спеціаліст забезпечує персоналізований підхід: від первинного аналізу потреб ветерана (медична реабілітація, протезування, житлові програми) до його повного працевлаштування або започаткування власної справи (ветеранського бізнесу). Це безпосередньо сприяє подоланню залежності від соціальної підтримки та стимулює відновлення особистісної автономії.

Будь-яка прогресивна модель на папері може розбитися об реальність. У реаліях України є три системні ризики: кадровий голод, низький розмір заробітних плат на ринку праці та опір системи.

Кейс-менеджмент вимагає високої кваліфікації. Фахівець із соціальної роботи — це не просто діловод, який приймає копії паспорта. Це психолог, юрист і менеджер в одній особі. При поточних низьких зарплатах у державному секторі залучити тисячі професійних кейс-менеджерів (особливо для супроводу ветеранів) вкрай складно.

Математична модель працює лише тоді, коли людина після супроводу може знайти роботу з гідною оплатою. Якщо ринок праці у конкретній депресивній громаді пропонує лише мінімальну зарплату, то людині вигідніше залишатися в статусі «малозабезпеченої» та отримувати базову допомогу від держави, ніж працювати повний день.

Частина суспільства та чиновників старого гарту звикли до категоріального підходу («я маю статус — дайте мені гроші/пільгу»). Перехід до оцінки реальних потреб та зустрічних зобов'язань (наприклад, обов'язок працездатного отримувача допомоги шукати роботу) часто сприймається як «ураження прав», що створює значний політичний та соціальний тиск на реформаторів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Науково обґрунтовано, що пасивна модель «соціальних виплат» у довгостроковій перспективі є економічно неефективною, оскільки вона максимізує фінансове навантаження на державний бюджет без відтворення людського капіталу. Поточний досвід України із впровадження Базової соціальної допомоги та розбудови мережі Центрів життєстійкості доводить, що поєднання грошового трансферу з обов'язковим індивідуальним соціальним супроводом (кейс-менеджментом) виступає одним із найбільш перспективних інструментів забезпечення стійкості публічних фінансів та реінтеграції вразливих верств населення.

У подальших дослідженнях доцільно розробити стандартизовані професійні інструменти оцінки ефективності роботи кейс-менеджерів (впровадження системи КРІ на рівні територіальних громад) та дослідженні специфіки супроводу сімей, які зазнали множинних воєнних травм.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ВНЕСОК АВТОРІВ: Усі автори зробили внесок порівну.

ФІНАНСУВАННЯ: Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Баковецька О. Соціальна реабілітація та реінтеграція ветеранів війни: міжнародні моделі підтримки та досвід для України. *Вересень*. 2026. Вип. 108(1). <https://doi.org/10.54662/veresen.1.2026.09>
2. Василюк Т., Лисоконь І., Каритка В. Трансформація соціальної політики України у відповідь на глобальні виклики та зміни поведінкових моделей населення. *Вісник науки та освіти*. 2025. № 5 (35). С. 2717–2733. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5\(35\)-2717-2733](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5(35)-2717-2733)
3. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу: монографія / за ред. Е.М. Лібанової; Нац. академія наук України, Ін-т демографії та соц. досліджень ім. М.В. Птухи. Умань : Видавець «Сочинський М.М.», 2020. 348 с.
4. Медведенко М. Я. Застосування кейс-менеджменту під час надання соціальної допомоги ветеранам війни та членам їх родин в Україні. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Соціально-гуманітарні науки та публічне адміністрування*. 2024. Том 1, № 12. DOI: <https://doi.org/10.31498/2617-2038.2024.12.320437>
5. Про реалізацію експериментального проекту щодо запровадження базової соціальної допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2025 р. № 371. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/371-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.04.2026).
6. Проект Закону про базову соціальну допомогу від 20.03.2026 р. № 15094. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69726> (дата звернення: 15.04.2026).
7. Швець Т., Озеров М. Трансформація підходів і моделей соціальної підтримки ветеранів війни в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. (1(58)). 2026 298–302. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2026.58.298-302>
8. Becker G.S. *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. 3rd ed. Chicago: The University of Chicago Press, 1993.
9. Giddens A. *The Third Way: The Renewal of Social Democracy*. Cambridge: Polity Press, 1998.
10. Palier B. ed. *A Long Good-Bye to Bismarck? The Politics of Welfare Reforms in Continental Europe*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2010. URL: <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/34481>

References

1. Bakovetska, O. (2026). Sotsialna rehabilitatsiia ta reintehratsiia veteraniv viiny: mizhnarodni modeli pidtrymky ta dosvid dlia Ukrainy [Social rehabilitation and reintegration of war veterans: International models of support and experience for Ukraine]. *Veresen*, 108(1). <https://doi.org/10.54662/veresen.1.2026.09> [in Ukrainian].
2. Vasyliuk, T., Lysokon, I., & Karytka, V. (2025). Transformatsiia sotsialnoi polityky Ukrainy u vidpovid na hlobalni vyklyky ta zminy povedinkovykh modelei naseleння [Transformation of Ukraine's social policy in response to global challenges and changes in behavioral models of the population]. *Visnyk nauky ta osvity*, 5(35), 2717–2733. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5\(35\)-2717-2733](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5(35)-2717-2733) [in Ukrainian].
3. Libanova, E. M. (Ed.). (2020). *Bidnist naseleння Ukrainy: metodolohiia, metodyka ta praktyka analizu* [Poverty of the population of Ukraine: Methodology, methods and practice of analysis]. Publishing House "Sochinsky M. M." [in Ukrainian].
4. Medvedenko, M. Ya. (2024). Zastosuvannia keis-menedzhmentu pid chas nadannia sotsialnoi dopomohy veteranam viiny ta chlenam yikh rodyn v Ukraini [Application of case management during the provision of social assistance to war veterans and members of their families in Ukraine]. *Visnyk Pryazovskoho derzhavnogo tekhnichnoho universytetu. Serii: Sotsialno-humanitarni nauky ta publichne administruvannia*, 1(12). <https://doi.org/10.31498/2617-2038.2024.12.320437> [in Ukrainian].
5. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025). *Postanova KMU vid 25.03.2025 № 371 "Pro realizatsiiu eksperymentalnoho proiektu shchodo zaprovadzhennia bazovoi sotsialnoi dopomohy"* [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 25, 2025 No. 371 "On the implementation of an experimental project on the introduction of basic social assistance"]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/371-2025-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
6. Verkhovna Rada of Ukraine. (2026). *Proekt Zakonu pro bazovu sotsialnu dopomohu vid 20.03.2026 r. № 15094* [Draft Law on Basic Social Assistance of March 20, 2026, No. 15094]. <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69726> [in Ukrainian].
7. Shvets, T., & Ozerov, M. (2026). Transformatsiia pidkhodiv i modelei sotsialnoi pidtrymky veteraniv viiny v Ukraini [Transformation of approaches and models of social support for war veterans in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhordskoho universytetu. Serii: "Pedagogika. Sotsialna robota"*, 1(58), 298–302. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2026.58.298-302> [in Ukrainian].
8. Becker, G.S. (1993). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education* (3rd ed.). The University of Chicago Press.
9. Giddens, A. (1998). *The Third Way: The Renewal of Social Democracy*. Polity Press.
10. Palier, B. (Ed.). (2010). *A Long Good-Bye to Bismarck? The Politics of Welfare Reforms in Continental Europe*. Amsterdam University Press. <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/34481>

Дата першого надходження статті до видання: 04.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.05.2026

Дата публікації: 01.06.2026

Bondar Mykola

*Doctor of Economics, Professor,
Dean of the Faculty of Accounting and
Management Taxation
Kyiv National Economic University named
after Vadym Hetman*

Tsiatkovska Olena

*Doctor of Economics, Associate Professor,
Head of the Department of Accounting and
Consulting
Kyiv National Economic University named
after Vadym Hetman*

TRANSFORMATION OF SOCIAL SECURITY: FROM THE “SOCIAL PAYMENTS” MODEL TO THE “SOCIAL SUPPORT” MODEL

Summary. Introduction. The contemporary architecture of the welfare state is undergoing a profound crisis driven by the inefficiency of passive payments in the context of depopulation and population aging. For Ukraine under martial law, this issue has become existential due to the rapid increase in the number of internally displaced persons (IDPs), persons with disabilities, and veterans. Introducing innovative approaches to the relations between the state, the territorial community, and the beneficiary helps implement a proactive policy for human capital recovery. Thus, it becomes necessary to define the role and place of digital case management and unified benefits within the social protection system.

Aim. To substantiate the expediency of transforming Ukraine's social security system through the transition from a model of categorical benefits to unified basic social assistance integrated with digital case management in territorial communities.

Materials and Methods. The research materials include the regulatory and legal framework of the reform (Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 371, Draft Law No. 15094) and the works of domestic and foreign scholars in the field of the social investment state. Methods of theoretical generalization, grouping, formalization, systemic-structural, institutional, and economic-mathematical modeling were applied.

Results. The sequence of transforming the protection architecture from passive welfare to an active service model is disclosed. The constituent elements of the reform are identified, namely the introduction of Basic Social Assistance and its synchronization with activation programs. The place of digital case management within the Unified Information System of the Social Sphere (UISSS) as the core of the reform is established. The formulated dynamic expenditure model proves that initial investments in professional support convert into future tax revenues following the individual's reintegration into the economy. Information on family status obtained through profiling and tripartite agreements allows communities to minimize corruption risks and implement the «money follows the service» principle. Systemic risks of the model's implementation are identified, including staff shortages, the low-wage trap, and institutional resistance from the system.

Perspectives. Future research is proposed to focus on developing a KPI system to evaluate the performance of case managers in communities and a methodology for supporting families with war-related trauma to improve the organization of social security.

Key words: basic social assistance, finances, case management, social work, social security, social support, sustainable development.